

SNEŽNIŠKI RAZGLEDI

GLASILO TURISTIČNEGA DRUŠTVA ILIRSKA BISTRICA

LETO I ● ŠTEVILKA 5

MAJ 1967

CENA 1,5 N DIN

Samo še tri kolesa

(Reportažo berite na 3. strani)

ŽENIN JE PRIŠEL IZ AVSTRALIJE

»To je že četrta poroka v moji fari, pri kateri je bil ženin povratnik iz Avstralije, Kanade ali Amerike,« nam je povedal gospod Milan, ki je župnik, da je kaj. Ženin in nevesti je položil na srce predvsem slovenstvo in pripadnost k slovenskemu narodu. Poudarjal je, da morata otroke naučiti slovenske govornice in jih vzgojiti v zavedne Slovence, pa čeprav bodo rojeni na tujem. »Srečno nam na pot hodita...«

Vsem bralcem in
občanom želimo vesele
prvomajske praznike

UREDNIŠTVO

Od Reke do Ljubljane ni takšne trgovine

V Nanosovi trgovini na Baču nikoli ne zmanjka nič

Po manjših krajih so navadno manjše trgovine, ki niso kdo ve kako dobro založene. Prav obratna trditev pa velja za majhno trgovino na Baču. Kaže, da si njen poslovodja Franc Butinar prizadeva bolj kot je to navada. V trgovini je res moč najti marsikaj. Od vseh mogočih prehrambnih izdelkov, do uvožene posode. Slišali pa smo celo, da hodijo nakupovat v to trgovino ne samo kmetje iz bližnjih vasi, marveč da se znajdejo v njej tudi kupci iz Ilirske Bistrice.

Franc Butinar, poslovodja, pravi: »To je res, da hodijo k nam od vsepovsod. Prva stvar, ki jo imamo vedno na zalogi v neomejenih količinah in po zelo zmernih cenah, to

so otrobi. Zaradi otrobov pride k nam veliko kupcev, mi pa skrbimo, da nam otrobov nikdar ne zmanjka. V trgovini imamo vedno tudi vse orodje; z orodjem smo boljše založeni kot marsikatera druga trgovina. Pri nas so vedno na voljo tudi lonci in sploh posoda, tako domača kot tuja. No, in prav po posodo prihajajo k nam kaj radi iz Bistrice. Kajti mi imamo uvoženo posodo, pa še kakih 200 dinarjev ceneje je večsah kot drugje. Vedno pa smo izvrstno založeni tudi z vini. Španskimi in istrskimi. Gastilničarji in trgovci se jeze na nas, toda mi imamo 10% maržo dovolj, zato velja pri nas liter vina komaj nekaj več kot tristo dinarjev, medtem ko je vino povsod

drugje znatno dražje. Seveda pa prodajamo razen vina tudi vse druge alkoholne pijače.»

Da imajo v trgovini res vse, kaže že prvo srečanje. Od južnega sadja, pa do žične ograje, sodov vina, barve... vse to je naloženo na šibeče police. Prodajajo kar 2800 artiklov:

«Imamo res vse. Veste, take trgovine ni od Reke do Ljubljane. Tu imamo prehrambene artikle, sadje, vino, tekstil, gradbeni material, posoda, orodje, barve. Če zmanjka kje drugje, pri nas ne. Če pa se to izjemoma že dogodi, potem imamo blago najkasneje v treh dneh,» pravi poslovodja, ki mu pomagata v trgovini še dve pomočnici in dva vajenca.

FRANC BUTINAR

Rjavče: Hočemo cesto!

Z zlatimi črkami vas bomo zapisali

Ali veste, kje so Rjavče?

Nekateri veste, drugi pa ne. To je vas 767 metrov visoko v Brkinih. Z dveh strani sem poskušal z avtom prodrati do nje. Po prvi poti, ko sem v Obrovu zavil z glavne ceste, sem prišel do Pregarj in odtod do Gaberka, potem pa nikamor več. Razrita pot, ki ni kolovoz, ne nič podobnega, me ni pustila naprej. Vrnil sem se nazaj do glavne ceste in pri Markovščini še enkrat poskusil srečo. Po 10 kilometrov dolgi cesti, ki tega imena kat tudi druge ceste v Brkinih ne zasluži, sem se pritesel do partizanske vasi Tatre. Tu pa se je spet ustavilo. Avto je komaj, komaj zmagoval prisušeno blato, toda počasi je le pribrenčal naravnost v RIAVČE. Ustavil sem se sredi vasi. Odrasli in otroci so me začudeno pogledali.

«Kaj bo dobrega?» so nemo spraševali. Pa smo kaj hitro našli pravo besedo. In ker beseda zmeraj da besedo, so mi povedali takole:

«Dvaintrideset hišnih števil je v vasi,» je spregovoril gospodar, «ja

Rjavče — vas v Brkinih. 11 otrok še teka med hišami. Bodo ostali na zemlji ali bodo odšli v dolino?

števil je, ljudje pa žive samo še v 19 hišah. Po dva starca sta v vsaki. No, ja, pa 12 otrok premoremo še — vsi skupaj. Vse te otroke imamo

pri dveh hišah. Pri eni šest, pri drugi pa pet.

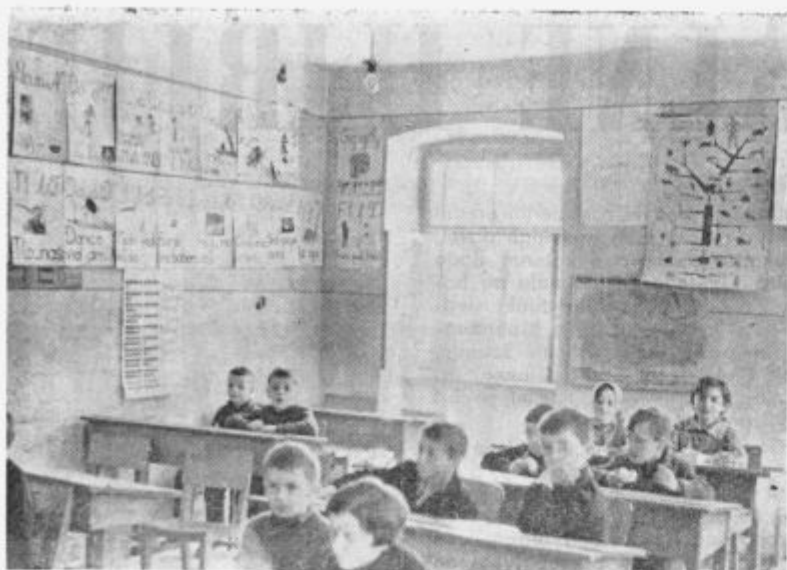
Pred vojsko, pa tudi po njej, se je zvečer zbralo na vasi po 40 mladeničev. O, kako lepo so zapeli... Potem so šli v dolino, v industrijo. Rjavče so bile prva vas med barbo. Partizanska vas. Bistrica je bila med vojno zadnja. Zdaj je pa narobe.

Ker nimamo ceste, še zdravnik ne more do nas. Tako nas vozijo do ceste — na vozeh z voli — kot partizane v borbi. Do Huj, pa še dlje. Tudi mrličje na rokah nosimo na Pregarje, smo jih nosili... Pol vasi enkrat, pol vasi drugičkrat. Zdaj moraš pa konje plačat... Trgovine ni. Šola je bila, zdaj pa hodijo otroci v Tatre in v Pregarje. Daleč je, posebno ob slabem vremenu in pozimi. Tudi gostilna je bila. Vse so zatrli.

Pri nas bi moral biti hotel za turiste, ko imamo tako lep razgled na Snežnik, Triglav, na Učko... in zrak.

Hiše se podirajo. Tiste, ki so jih ljudje zapustili in se preselili v in-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Na Knežaku že dolgo govore o novi šoli. Pred kratkim je bil sprejet tudi odlok o samoprispevku. Koliko je že denarja za šolo nismo zvedeli, toda ravnatelj si prizadeva, da bi čimprej zastavili lopate. Nova šola bo prav takšna, kot nedavno zgrajena šola v Brestanici. Edina razlika bo v tem, da bodo arhitekti še preden bodo zidarji položili prve opeke, popravili vse tisto, kar se v praksi na šoli v Brestanici ni najbolje obneslo. Nova šola bo imela osem učilnic, ogrevana bo centralno, zgrajena pa bo čez kake tri leta. Sedanji razredi so povsem dotrajani (zgornja slika), nič boljši niso tudi v podružničnih šolah, ki jih bodo, ko bo zgrajena nova, uknili.

V »slogi« je moč — Jelšanci!

- GOVORI STANE ŠTEMBERGER,
- RAVNATELJ OSNOVNE ŠOLE V
- JELŠANAH

V zvezi s člankom »V Jelšanah bodo odprli turistični biro«, ki smo ga objavili v zadnji številki »Snežniških razgledov«, in zaradi česar je prišlo do manjših nesporazumov, smo za besedo poprosili člana upravnega odbora Prosvetnega društva Jelšane in ravnatelja tamkajšnje osnovne šole Staneta Štembergerja. Takole nam je povedal:

turizem. To ne more biti naše delo.

Prav zdaj se pripravljamo na slavnostno proslavo 27. aprila, praznika OF. Tu v naši dvorani bomo imeli proslavo, če bomo le do tedaj pripravili igro »Analfabet«, to je znano komedijo Branislava Nušica. Sicer pa bomo prestavili proslavo na 25. maj.

V dramski sekciji, ki je najbolj aktivna sodeluje 10 ljudi, v društvu pa čez 100 stalnih članov. Vsi so doma iz Jelšan, razen dveh iz vasi Dolenje. Težave pa imamo s pevci. Ne morejo in ne morejo se prav zbrati. Toda začeti je treba. Ko bo steklo, bodo ljudje radi peli in poslušali. Mladi učitelj ima veliko volje. Tudi tamburaški zbor bomo počasi postavili na noge.

Tako lepe dvorane nimajo nikjer drugod v naši občini in je zares škoda, da v njej zaenkrat ni pravega življenja. Dvesto stolic zdaj mrtvo stoji v njej — največkrat. Da, ob nedeljah imamo ples, zvečer mladina igra namizni tenis, pridejo orkestri... da se nateče kaj denarja, pa čitalnico imamo.

In še nekaj je: kar se napiše o Prosvetnem društvu Jelšane je narobe. Za upravni odbor smo imeli dvakrat volitve. Nekateri niso bili zadovoljni. Imenujemo se Prosvetno društvo SLOGA, toda zdaj bi se po pravici morali imenovati ne-Sloga. No, pa počasi in z mnogo dobre volje se vse uredi. Sto tri leta je že staro naše društvo, kar pomeni več kot bogato tradicijo. Prav bi bilo, da pozabimo na medsebojne razprtije, pometemo vsak pred svojim pragom, in ostanemo zvesti in ponosni na svoje društvo SLOGA. Veliko je to društvo naredilo v preteklosti, zakaj ne bi bilo tako tudi v prihodnje? je končal Stane Štemberger.

Samo še tri kolesa

Skozi Ilirsko Bistrico teče rečica Bistrica. Če je bistra ali ne, se z mostu, pred hotelom Zmaga, ne da povsem natanko ugotoviti. In tudi bolje je, da kak turist iz gale radovednosti ne bi pokukal čez rob mostu. Kajti v vodi bi lahko razen nekaj rib, ki mirno čakajo na svoj plen, zagledal tudi prazne konzerve, v katerih so se včasih gnetle hrenovke, nočne posode brez ali pa z razrahljanim dnom, raztrgane gumijaste škornje, stare, preluknjane pekače za potice, na pol zdobljene steklenice in celo vrsto nespodobnih odpadkov. Če bi hotel naštetati vse, kar nudi očesu en sam pogled z mostu, bi lahko popisal vso stran. Toda Bistrica ne teče samo pod mostom. Njeni valovi, beli in poskakujoči, se začno tam kjer se mesto napaja z vodo.

Zadnja tri kolesa

Včasih, ni še dolgo od tega, so se v Bistrici vrtela številna vodna kolesa. V Bistrici je bilo toliko moči, da so pri 14 domačijah dan za dnem vrteli mlinsko kolesje in naravnali listnate žage. Ob vsem zgornjem delu Levstikove ulice so žagali deske, si gradili nad poskočno reko dvorišča in živeli. Potlej je bilo vse manj mlinskih koles, tudi številnim žagam so se skrhalo zobje in danes se vrtijo le še tri vodna kolesa, ki poganjajo venecijanke. In tudi ta, vsaj tako kaže, se bodo čez nekaj let nehala vrteti. Bistrica bo seveda tekla dalje, in nižje, kjer hišic, ob katerih so bila pritrjena kolesa, ni več, bodo perice še vedno talkle ob perilnike. Ali pa tudi ne. In takrat bo tudi ta del Bistrice verjetno prav tak kot je spodnji, pod mostom.

Ne smem, pa smem

Eden izmed poslednjih žagarjev, mož, ki jih čas še ni odvrnil od hladov in desk ob rečici, je Anton Hodnik. Žagal je že njegov oče, ki mu je mati kupila žago. Žaga tudi Anton, ki je včasih tudi mlet, a žaga tako, da za to na občini ne vedo, pa vseeno vedo.

»Leta 1962 so prišli k meni in so mi rekli, naj neham žagati. Da je prepovedano so rekli. Že prej sem imel sitnosti. Večno sem hodil na milico. Od mene so hoteli zvedeti vse mogoče. In končno so se, kot sem že povedal, odločili, da mi bodo žago zaprli. In res so jo zaplombirali. Jaz pa sem 75-odstotni invalid. Čakal sem, da bom dobil od občine podporo ali kaj podobnega, saj zemlje nimam toliko, da bi z njo živel štiričlansko družino. Čakal sem leto dni, da bodo mojo zadevo na občini rešili. Voda je tekla mimo

kolesa, počasi se je ustavilo, žaga je rjavela, jaz pa sem čakal. Hodil sem med uradnike in jim pripovedoval, da imam družino, da ne morem živeti in da naj kaj ukrenejo. Pa so rekli, da bodo, da bo kmalu, pa niso nikoli. Sam sem si pomagal. Zmanjkalo mi je vsega, živeti pa moram. In potrgal sem plombe, jim na občini to povedal, spustil na kolo vodo in venecijanka je spet oživela. Nekajkrat so vse popisali, nekajkrat sem dobil od sodnika za prekrške odločbo, da moram plačati kazen. Pa sem se pritožil in sodnik je uvidel, da delam zato, ker bi rad živel. Znižal mi je kazen na pol, jaz sem plačal in še z večjim veseljem porinil nov hlood k zobem...»

In tako Hodnikov Anton, 55-letni žagar, ki so ga hoteli zaradi sodelovanja s partizani, v Bistrici obesiti, žaga brez dovoljenja, da lahko živi in plačuje davek.

»Nak, na davek pa na občini niso pozabili. Pred dnevi sem dobil položnico. Sto tisoč starih dinarjev akontacije moram plačati. O dovoljenju za obrt pa nočejo nič slišati.

Kaj naj storimo?

Na občini seveda vedo za vse tri žagarje. Vedo, da Anton Hodnik nima druge možnosti za preživljanje kot žaganje. Seveda žaganje ni noben greh, toda noben izmed žagarjev nima svojih žag urejenih tako, kot zahtevajo predpisi. Tako smo vsaj neuradno izvedeli od pristojnih na občini. Toda občini se bolj splača, da Hodnik žaga in se sam preživlja, kot da bi mu enkrat za vselej zaprli žago in mu pošiljali podporo. Toda ni važno samo to, da Hodnik lahko brez dovoljenja žaga, važno je to, da nihče več ne bo dobil dovoljenja za žagarsko obrt. Kdor že žaga, bo žagal, dokler bo mogel, potlej se bo njegovo kolo ustavilo in nihče ga ne bo pogнал več.

Turistična kolesa?

Tako lahko povsem zanesljivo ugotovimo, da bo tudi tista kolesa, ki jih sedaj še žene Bistrica, čez vrsto let mrtva. In žagarska dolinica ob Bistrici, stoletja znana, saj so tu našagali letvice za tisoče zabojev, v katerih so romale po svetu italijanske pomaranče, bo ostala nema. Venecijanke bodo utihle, utihnil bo celovški ropot desetletij. Vse naokrog pripravljajo gradnjo turističnih postojank in morda ne bi bilo odveč, če bi se prav tu, kjer je Ilirska Bistrica včasih ponosno in dobro živela, ohranilo kakšno kolesce, ki bi se ga dalo spretno poriniti v kolesje vse hitreje se vrtečega turizma, ki se na veliko vrti že tudi meh hiše in hišice ob mostu grde umazane Bistrice.

LETO 1967 MEDNARODNO

LETO TURIZMA

»Prosvetno društvo nima turistične sekcije, smo se pa strinjali, da bomo iniciatorji turistične dejavnosti pri nas. Ko bodo ljudje spoznali korist, ki jim jo nudi današnji turizem, bodo radi poprijeli in kaj naredili. Mi smo zato, da se organizira odbor za turizem in pozene vso stvar naprej. Prosvetno društvo je zelo aktivno, ni pa in ne more pod svojim okriljem skrbeti še za

NOVE PRODAJALNE ILIRIJE

- Trgovsko podjetje »Ilirija« ima na področju Ilirske Bistrice 35 poslovalnic, v katerih prodaja vse, od moke in sladkorja do kozarcev in konfekcije. Vsem tem trgovinam klasičnega tipa se bo kmalu, menijo
- da okrog petnajstega maja, pridružila še nova sodobna trgovina, ki bo samopostrežnega tipa. Blago bo razstavljeno na 300 kvadratnih metrih površine, skupaj s skladišči in ostalimi prostori, ki jih taka trgovina potrebuje, pa je kar 600 kvadratnih metrov trgovskega prostora. Samo gradbena dela so veljala 130 milijonov din, približno sedem milijonov din pa bodo veljala ureditvena dela okrog nove trgovine. Janez Stegu, direktor podjetja Ilirija meni, da bo nova trgovina velik prispevek k povečanju prometa, ki pa vseeno ne bo tolikšen, kot nekateri menijo.

»Ko bo nova samopostrežna trgovina zgrajena in odprta, bomo ukinili eno dosedanjo poslovalnico. Tudi Zarjo in Modo bomo ukinili. V Modi bo nova prehrabena trgovina, ki bo nadomestovala eno ukinjeno prehrabeno trgovino. V Zarji bomo prodajali posodo, steklo in porcelan,« nam je razlagal direktor podjetja in dodal:

»V poslovalnico, kjer sedaj prodajamo steklo bomo selili drogerijo. To so seveda le načrti, ki se ne bodo uresničili takoj, ko bo odprta nova trgovina, kajti vse te lokale je treba obnoviti, nabaviti novo opremo in jih sploh s sodobno opremo napraviti bolj pristopne domačim in tujim kupcem. Zato seveda program obnovitvenih del posega daleč v prihodnje leto.«

je zmanjkalo denarja, je postaja tam, kjer je bila. S tem je seveda prizadet gostinski del nove trgovine, saj je bil namenjen prav potnikom. Pa tudi sicer bi se, če bi bila tu avtobusna postaja, promet verjetno bolj povečal, kot se bo sedaj. Računajo, da bo promet vsaj za eno četrtino manjši kot bi bil sicer.

Ilirija pa ne gradi samo v Bistrici oziroma Trnovem, marveč tudi v Podgradu. V velikem poslopiju preurejajo spodnje prostore v trgovino z mešanim blagom. Tudi ta trgovina bo narejena zato, ker so pri Iliriji menili, da bodo tudi vsi drugi izpolnili svoje obljube. V neposredni bližini bi morala stati bencinska črpalka, v levem krilu zgradbe, kjer je trgovina, pa mesnica. No, ni ne enega ne drugega, trgovina pa vseeno bo.

notranjimi premiki zaposlenih uredili tako, da bo v vseh trgovinah dovolj strokovnega kadra s katerim bodo potrošniki zadovoljni. Kmalu pa bodo v belih haljah tudi dijaki srednjih šol, ki jih je podjetje štipendiralo in bodo letos končali šolanje. Solo bo letos končalo tudi nekaj vajencev. S strokovnimi močmi so pri Iliriji preskrbljeni.

Glede na to, da je inštitut za turizem v Ljubljani izdelal študijo o turističnem razvoju in v tej študiji omenja, da bi morale imeti trgovine med sezono več turističnega blaga, smo vprašali direktorja podjetja, kaj on meni o turističnem blagu v trgovinah:

»Seznanjen sem z ugotovitvami inštituta. Toda meni ni povsem jasno, kaj so s tem širokim pojmom menili. Našteli niso nič. Tisto pa, kar tuji pri nas kupujejo, s tem smo založeni več kot preveč. To so v glavnem konzervirani izdelki ali jedi, prekajeno meso, suhomesni izdelki, vse vrste alkoholnih pijač in seveda čokolada, bonboni in podobno. O kakšni konfekciji se še lahko pogovarjamo, tudi te imamo toliko, da se da zbirati. Da bi pa tudi pri nas imeli trgovino z usjennimi izdelki, pa ne gre. Sami Bistričani bi tako malo pokupili, da bi ob solidni in še vedno nepopolni izbiri lahko zavrteli obratna sredstva, ki bi jih založili za to, le enkrat letno. To pa seveda ne gre in zato tega raje nimamo. V Bistrici pa je moč kupiti tudi gramofonske plošče, droban električni material, kaj drugega pa tuji že tako in tako ne kupijo. Saj se pri nas ne ustavijo za dolgo. Spominke raje kupijo v Postojni ali pa na Reki, pri nas se tako malo ustavijo, da se to v trgovini skoraj ne pozna.

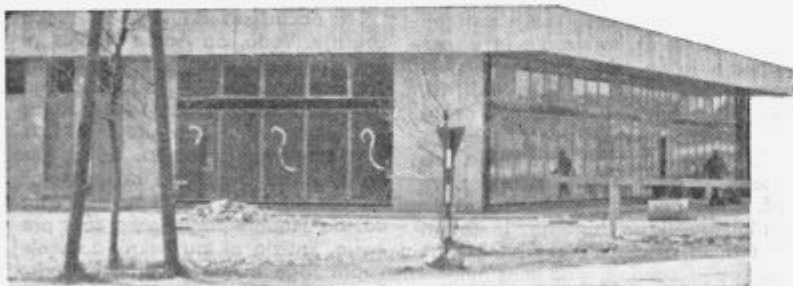
Seveda bi bilo drugače, če bi bila asfaltirana cesta med Podgradom in Ilirsko Bistrico. Mnogo več Italijanov bi zašlo k nam, tako pa jih v Bistrico ni. Čez Rupo jim je predaleč, po makadamu pa nimajo veselja voziti.

JANEZ STEGU

Več blaga bi prodali, če bi uspelo zaustaviti le 5% prehodnih gostov. Toda pri nas ni kakšne take restavracije, o kateri bi se razlegel glas daleč naokrog. Nobene ni, ki bi toliko odstopala od drugih, da bi se ustavljali pri nas prav zaradi posebno dobre hrane...»

Naj bo turistov veliko ali malo, Ilirija bo imela dve trgovini odprti tudi ob nedeljah, verjetno eno na trgu in novo samopostrežno trgovino.

Kljub temu, da bo samopostrežna trgovina nova in praktična, je vseeno škoda, da ni vse urejeno tako, kot je bilo predvideno. Pred samopostrežno trgovino bi namreč morala biti avtobusna postaja, ker pa

Kljub precejšnjemu povečanju prodajnega prostora, saj bodo prodajali v novih prostorih tako v Trnovem kot v Podgradu, se število zaposlenih ne bo več povečalo. Pravijo, da jih je 142 v podjetju dovolj in da bodo z

KOLEKTIV

Komunalnega podjetja ILIRSKA BISTRICA

Vsem poslovnim prijateljem in prebivalcem občine iskrene čestitke ob mednarodnem prazniku dela — 1. maju!

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

TOBAK

POSTOJNA, POSLOVALNICA ILIRSKA BISTRICA —

Iskreno čestita vsem delovnim ljudem ilirskobistriške občine in svojim poslovnim prijateljem k 1. maju — mednarodnemu prazniku dela!

Najstarejša hiša v Jelšanah

Frlinova hiša v Jelšanah je bojda stara 500 let in več. Koliko, nihče ne ve natanko povedati. Krita je s slamo. 1950 leta je bila huda burja, pa je pol hiše podrla. Popravili so jo toda po novem. Dokler, je bilo v kuhinji odprto staro ognjišče, je

leseno sleme zdržalo, zdaj pa se ga loteva vlaga in trohnoba. Počasi, pravijo domači, bo treba hišo obnoviti. In tako bo tudi le-ta poslednja in najstarejša hiša v Jelšanah, ki sodi med zgodovinske spomenike, ostala le še spomin na sliki.

Nova vas:

DAJTE NAM VODO!

Če so Novokračine na koncu sveta, potem je Nova vas že na drugem svetu...

Novokračine. Takoj za mostom sem zavil z glavne ceste. Komaj sem se z avtom prebil mimo zadnje hiše.

«Nekaj časa bo že še šlo, potem boste šli pa peš,» me je potolažil gospodar. In res: ozka pot se je vse bolj ožala in preden je zavila v

Vida Valenčič — edino dekle v Novi vasi

breg, se je moj konjiček na štirih kolesih uprl. Zrnil sem ga v senko k studencu. Iz grmovja je zrasla tabla: NOVA VAS. Nekdo je s srebrno barvo na kos deske napisal obe besedi. Po shojeni stezi sem stopil v breg. Od nekod sta se vzela vola z vozom gnoja. Za njima je prihitalo dekle in si žvižgalo neko strašno moderno melodijo. Poskusil sem ji pritegniti, pa jo je tako jadrno popihala za voloma, da mi je melodijo zamrla na jeziku. Breg se je zvrnil. Zagledal sem prvo hišo. Na pragu je sedel sivolasi gospodar. Pred seboj je imel narobe poveznjen koš, na njem pa krožnik mineštre. Vprašujoče je dvignil pogled, češ, kaj bo dobrega, gospodar?

«Prišel sem, pogledat sem prišel,» sem skušal skriti zadrego, toda izza vogala je priteknel pes in me oblajal na ves glas.

«Hočete malo mineštre?» je ponudila gospodinja. «Oče jedo zunaj, da z enim očesom popazijo na blago, da bi se ne splašilo,» se je

opravičevala in pokazala na vola, ki sta čakala, da odpeljeta zvrhan voz gnoja na njivo.

«Pri Tandalovih se reče pri naši hiši,» je rekel gospodar, pišem pa se Toni Stemberger. Vstal je in ponosno pogladil svoja vola. Takih volov se ne vidi vsak dan, zares ne.

Mimo stare cerkvice sem stopil do Valenčičevih. Tisto dekle, ki si je prej tako lepo požvižgavala, je steklo mimo mene, kot bi ji kuril pod nogami.

«Nje, z volom me pa ne boste slikali, nje,» je bila trdovratna. Pa sem res skoraj zamudil. Njena mati me je povabila na skodelico kave. Dekle, Vida ji je ime, se je medtem počesala. Obe navihani kitki si je na žalost razčesala, pa tudi požvižgavala si ni več. Samo nekam vprašujoče je ogledovala neznanega tujca.

«Osem hiš je v naši vasi,» je vzela mati besedo v svoje roke. Ljudi pa nas je 24. Ena hiša je prazna. Vsa družina se je preselila na Reko. Spodaj je Stemberger, pa Iskra, Lever in mi, Valenčiči. Mi smo prav na meji, da vas držimo. Da bi nam vsaj to bilo kaj v korist! Otroci hodijo v šolo v Novokračine — v prvi in drugi razred, večji pa v Jelšane. Daleč je — posebno pozimi. Po bregu jih moramo nositi na ramah, kadar je sneg ali blato. Ko nimamo ne ceste, ne vode... Težko življenje je tu, toda odtod ne gremo nikamor. Boste videli, kakšna vodo pijemo. So obljubili, da nam bodo naredili rezervoar, pa nič. Nekod gradijo kino, drugod šport, pa zabavajo se... mi nimamo ničesar,» se je zamislila mati.

«En fant je star 33 let, drugi 37, drugi so pa samo stari ljudje in otroci,» se je skoraj razjezila Vida. Edina punca sem v Novi vasi. Studenec presahne za dva do tri mesece na leto, potem pa še vode nimamo. Na glavi jo moramo nositi več kot petsto metrov daleč iz potoka pod bregom. V Novokračine hodimo na zabavo in v kino, kadar je kaj. Saj ste videli, kakšna je pot!»

«Nov rezervoar bi stal 2 milijona. Komisije so hodile okrog, pa nič,» je bila huda mati. «Saj ne rečem, luč so naredili 52. leta, pot so tudi začeli, pa je niso dokončali.»

Stric Milan jo je dopolnil:

«Napisal sem pritožbo na zdravstveno inšpekcijo. Koliko let že plačujemo za vodni sklad! Da bi nam tisto vrnil, kar smo plačali, bi že zdavnaj imeli zdravo pitno vodo. Med vojno smo bili dobri. Vsi so radi

Novovaščanke vsak dan na glavi prenašajo vodo. Dokler bo. Potem pa morajo na potok v dolino

prišli in se zatisnili k nam. Zdaj pa pravijo, da smo na koncu sveta. Iz vsake hiše hodijo ljudje delat. Zemlja je slaba, pa še tisto, kar zraste, nam požro prasci. Da, dosti divjih prašičev je tod naokrog. Pa tudi medvede imamo. Vida ga je srečala na dva koraka, pa se ga ni nič ustrašila. Ja, pa ga ne smeš niti streljati! Ga je treba najprej pismeno obsaditi na smrt. Piše v «Lovcu», da je treba 700.000 dinarjev plačati zanj,» je končal stric.

«40 m³ velik rezervoar bi bil čez in čez dober,» je spet rekla mati. «Pri nas so imeli partizani vsa štiri leta svojo postojanko. Vse smo jim dali, kar smo imeli. Mož hodi delat na Reko. Šest jih hodi vsak dan na delo iz naše vasi. Po 260 dinarjev na uro ima. Kaj je to? Dela zaradi bolniške, za kruh... In tisti, ki ima-

Toni Stemberger. Zmotil sem ga pri kosilu

jo otroke, ki hodijo v šole. Pridelamo nekaj krompirja, pa živino redimo, to je vse. Drugo pa zrijejo divji prasci. Lovce nam priženite, lovce...

Ko bi nam dali vsaj milijon dinarjev, bi si sami naredili nov rezervoar. Tako brez vode ne moremo.»

Pa smo stopili do zajetja nad vasjo. Pol vasi se je zbralo ob njem. Komaj, komaj nekaj umazane vode je bilo še.

«Dajte nam vodo, samo vodo nam dajte!» so govorile njihove oči, ko smo si želeli na svidenje.

Vida pa menda ne misli samo na vodo, kadar ji pogled uide v dolino, vsaj tako se mi je zdelo, ko smo jemali slovo.

Rjavče: Hočemo cesto!

(Nadaljevanje z 2. strani)

dustrijo. Ena, tri, pet... O, praznih je pa še več — sedem. Prav praznih! V drugih živi po eden ali po dva starca.

Vsi smo bili partizani, zdaj pa nimamo nobene prireditve več — smo kot cigani. Ne ceste, ne nič. Včasih smo vsi živeli na zemlji. Močne družine so bile. Po 10—11 članov so imele. Zdaj imajo samo še pri Pila-tovih 6 otrok, pri Rejčevih 5, to so pa vsi otroci, ki jih premorejo Rjavče.

Na republiko smo prosili za cesto od Huj gori. Saj ni več kot 15 minut daleč. Tistih par metrov bi se dalo rešiti, če smo rešili vso državo! Otroke imamo po svetu, ki bi se kdaj radi domov pripeljali. Pa bolni-ke moramo včasih k zdravniku peljati.

«Z zlatimi črkami bodo napisani Brkini,» je nekdo napisal, pa nas še v blatu ne vidijo. Na kancu ilirsko bistriške občine smo. Vsak bi dal 50 ur, če bi se vendar enkrat delala ta naša cesta. V Gaberku so uporniki, trije so, ki ne dajo zemlje.

Prošnjo smo naslovili na Vido Tomšič, pa jo je poslala občini, da jo mora ona rešiti.

200.000 din so določili za cesto. Kaj je to? Pravijo pa, da bo veljala dva milijona. Po 30 mladincev nas je šlo po vojni na delovne akcije: v Brčko, na avtomobilsko cesto, na cesto v Pregarje... nam pa zdaj nihče ne pomaga. Brez ceste ne bomo mogli več. Stari bodo pomrli, mladi pa bodo odšli. Bodo Rjavče ostale mrtva vas? so končali možje in žene, otroci pa so molče poslušali.

JASEN — SV. JOAHIM Z AH'CA

Stari ljudje vedo nekaj povedati, da je bila vsa dolina pod vasjo Jasen, pa tudi Ilirska Bistrica in Koseze in vse do Podgrada in naprej pod vodo. Da je bilo morje ali jezero, nekaj je že moralo biti, ko pa so gori nad pilo pri Jasenu v skali našli velik železen obroč s svinčcem vgnezden vanjo. Za roko debel in za dva sežnja dolg. In nad Jasenom še enega, prav takšnega... in pod Ah'com tudi...

Cerkvenega ključarja Franca Baše ni bilo doma. Mati in gospodinja so povedali, da s sinom orjeta njivo v dolini — ob veliki cesti. Da ju ne bo težko najti, ker sta v plug zapreženena vola. Eden je rumen in bel, drugi pa siv. Takoj sem ju zagledal. Sin se je upiral v plug, oče pa je vodil vola. Zaorala sta brazdo do konca in obrnila:

»Lep dan, ne,« je prvi spregovoril ključar in me vprašujoče pogledal.

»Ko človek nikdar ne ve, da bi pravi čas povprašal, kako in kaj,« se je zamislil živahni mož, ko sem ga vprašal, kako in kdaj so zgradili cerkev v vasi — v Jasenu.

»Da bi povprašal od očeta očeta, njihovega očeta! Na cerkvi je ena letnica — 1808, pa ne bo prava. Četrty gospodar sem na domačiji. Čujte, od mojega očeta oče je imel sestro. Ona je vedela, kdaj je bila še naša cerkev gori na Ah'cu — na hribu,« je pokazal na hrib nad cesto, po glavi zaraščena z bori. Ko sem bil še mulc, se nisem zanimal, da bi vam prav natanko povedal. 72 let sem star. V vasi je mož, star 86 let, pa ne more več govoriti. Na Ah'cu je še temelj naše cerkve, meter visok... Tam je nekdanja stala cerkev sv. Joahima. Gori je neka strela udarila vanjo, pa je pogorela. Pa so jo prenesli h križi v vasi. Tam je stala nekaj časa, potem so jo naši očetje prestavili tja, kjer je zdaj. Moj oče bi pomnil, kdaj. 1855 leta so se rodili.

Neki mornar se je, kakor so pravili, zaobljubil na morju, ko je bil hud vihar, še pod Avstrijo je bilo. Krasen plašč in vse kar gre zraven, je poslal našemu gospodu, ko je barka prišla srečno na suho.

En zvon je še iz 1778. leta. Ta je še iz Ah'ca. Enega je Avstrija zvela, enega pa Italija. Za kanone neki. Prej so bili trije zvonovi. Ko je bil 56. leta potres, je zvon pal in se zdrobil. Nanj se je prevrgel kamen. Dali smo ga prelit, pa še določili smo zraven. Zdaj imamo dva. Veliki ima 106 kilogramov, mali pa 70.

Leseni svetniki na oltarji,« se je prešerno nasmejalo ključar,« če ga udarite po riti, gre vsa moka ven — iz njega. Star je. On bo še iz Ah'ca,

iz stare cerkve na hribu. Gori je nekdanja stala naša cerkev. Graščak iz Jablanice se je vozil k maši na Ah'ca, kakor neki pravijo. Grof Lazarini se je pisal. Pa pred Turki so ljudje gori bežali, kurili kres, da se je svetilo po vsej dolini.

Dva sina imam v Avstraliji. Jima bom slike poslal, če bo... se je nasmešnil, ko sem dvignil fotografski aparat in slikal.

Sedli smo okrog mize. Hiša je krita s slamo. Mati je skuhalo črno

Franco Baše, kmet in cerkveni ključar. Lepa vola ima, ni kaj reči. »Zdaj, ko se je sin vrnil od vojakov, že gre,« pravi

kavo in beseda je tekla o tem in onem. O delu in življenju, o zdravju in o bolezni. Preden pa sem se poslovil, so mi mati zavili pet jajčk v papir.

»Te so pa od danes, te smo danes pridelali, so sveža,« je rekla, »kar vzemite jih.«

Pa si nisem pustil dvakrat reči, kar hitro sem rekel hvala lepa in obljubil, da se bom še oglasil.

NAMESTO ZABOJEV — STOLI

Na zabojih se da sedeti. Še bolj udobno se sedi na stoli. Toda zaradi tega v Topolu na Baču niso nehali izdelovati zabojev in zaradi tega niso začeli s stoli. Do tega jih je privedlo vse kaj drugega. In ni jim žal, saj so sezidali novo veliko halo in tudi opremo so kupili in še bodo kupili novo.

Leta 1952 je zabojarni, kot zastarelemu obratu Lipa iz Postojne, grozila likvidacija. Dela je bilo vse manj in manj in ekonomski račun, narejen na hitro, je kazal, da je najbolje, da obrat čimprej zaprejo. Ker pa bi ostalo veliko ljudi iz tega predela brez kruha, so z likvidacijo odlašali in iskali eventuelne druge rešitve. Poskusili so delati lesno galanterijo, pa ni šlo. S primitivnimi orodji in primitivno tehnologijo niso prišli daleč. Za velike serije bi potrebovali specializacijo, to pa se ni

splačalo, ker tudi serij ni bilo tolikšnih.

Pet let dileme je bilo dovolj, da so se odločili za izdelavo stolov. Vendar so bili prvi stoli nemogoči, prve uspehe pa so imeli že eno leto pozneje. Začeli so izvažati v Anglijo, začelo se je z velikimi količinami, ponudila se je možnost specializacije. Ljudje so začeli odhajati v različne lesne šole in se izpopolnjevali, pridobivali so si kvalifikacijo. Od leta 1958 so začeli tri četrtine letne proizvodnje izvažati na angleško tržišče. Kupili so nove moderne stroje, toda tehnologija je začela preraščati stari obrat. Delovni prostori so zaradi vse večjega števila izdelkov postajali pretesni in delavci so delali v provizoričnih delavnicah. Deske so razrezovali kar pod neko na pol podprto streho, v lakirnici je bilo vse premajhno. Zato so se odločili za rekonstrukcijo in postavili novo halo. V sodobnih prostorih bodo lahko uvedli tudi sodobno tehnologijo, pripravljajo pa se na veliki

izvoz v Ameriko. Strakovnjaki so že preštudirali tržišče. Na ameriški trg je težje prodreti kot na evropski, kajti razen drugih težav je težava tudi v poostreni kvaliteti, toda cene so dokaj ugodnejše. Sicer pa Topol ne izvažajo svojih stolov samo v Anglijo, marveč tudi v Nemčijo in Avstrijo.

Kljub povečanju proizvodnje in povečanemu izvozu ter moderni tehnologiji, ki predvsem poenostavlja transport, v tovarni ne bodo nikogar novo zaposlili niti ne bodo nikogar odpustili. Tistih dvanajst delavcev, ki jim bo delovno mesto ukinjeno zaradi avtomatičnega transporta, bo zaposlenih v direktni proizvodnji.

V zadnjih letih se je na Baču zaposlilo na novo 173 ljudi, kar je za tovarno, v kateri je 239 zaposlenih, veliko. Toda vzrok tako velikega zaposlovanja ni bil v tem, da bi delavci odhajali na delo drugam in bi morali zato nastavljeni nove, vzrok tudi ni bil v povečani proizvodnji, marveč le v številnih upokojitvah starejših članov kolektiva.

Sedanji kolektiv pa je izredno mlad, saj je povprečna starost zaposlenih okrog 35 let.

Jelšane — bife v združnem domu?

Ob cesti v Jelšanih ni nobene gostilne. Ob glavni cesti, da ne bo pomote. Po 30 in več avtomobilov se v sezoni vsak čas ustavi na širokem prostoru pred združnim domom, toda njegova vrata so za goste zaprta. Zakaj? Kaj ne bi mogli tu vsaj čez poletje urediti skromen bife? Da bi žejni in lačni gostje dobili kaj za po grlu in kaj za popiti?

»Kaj res nočejo denarja, ti Jelšanici,« se sprašujejo domači in tuji turisti. Tisti kamping šele bo, toda kdaj, še ni čisto jasno.

V Jelšanih so sicer nabrali 23 sob za turiste, toda morali bi jih še primerno urediti. Danes so turisti za-

htevni. Morda so tri, ki so bile zares dobre, druge pa so še bolj tako, tako.

Toliko jočemo in jočemo o turizmu, naredimo pa malo ali nič, da bi prišli na zeleno vejo, da bi denar sam tekkel v žepe... V vaše žepe!

Morda bi knjižnico čez poletje lahko preselili in v njej odprli skromen bife čez poletje? Združni dom je tik ob glavni cesti, ne pozabimo! Pred njim je prelep parkirni prostor. Če tega ne bomo stariši letos, bodo kot lani milijoni dinarjev in drugih deviznih denarjev spet otekali mimo nas — v druge žepe. Zakaj?

šef obrata TOPOL III. na Baču

RAZGLAS

Lekarna v Ilirski Bistrici obvešča, da bo dne 5. maja 1967 ob 8. uri javna licitacija rabljene lekarniške opreme. Licitacija bo v prostorih stare lekarnice v Bazoviški ulici.

V Ilirski Bistrici, pa tudi v okoliških vaseh in vasi se vsako leto pojavlja vse več velikih avtomobilov, v katerih sede mladi fantje, ki prihajajo preko oceanov po neveste. Včasih je bilo drugače. Fantje so si žene sicer poiskali doma, čez zimo, ko na polju in v gozdu ni bilo veliko dela, pa so se odpravili daleč po svetu tesat sode. Iz vse Podgorske doline, pa tudi iz drugih predelov občine so doma znani tesarji in obdelovalci lesa. Toda njihova pot, čeprav je vodila na obale Afrike in v daljne dežele Azije, ni bila tako dolga, da se vsako leto ne bi vračali domov. Redki so odpotovali tudi v Ameriko, Kanado in Avstralijo. Toda po drugi svetovni vojni, zlasti pa okrog leta 1950, se je vse več mladih podalo čez lužo za dolga desetletja ali pa za vedno. Pred nekaj leti pa so se začeli ti fantje skupaj s starimi izseljenci vračati. Mladi hodijo iskat neveste, starejši pa preživljati večer življenja na rodno grudo.

Tako kot fantje pred njim in tako kot bodo tudi fantje za njim, si je poiskal na domačih tleh nevesto Jože Kalc iz Kuteževega. Lani ga je jeklena ptica ponesla iz daljne Avstralije domov. Spoznal je prikupno dekle, obiskal je vse prijatelje in si ogledal vse, kar je novega od takrat, ko je na skrivaj prestopil

Prvi ples mladoporočene Dragice in Jožeta Kalca

sama nista vedela, kako sta prišla na ona stran. Potlej si je Jože od blizu ogledal številna taborišča, delal je vse mogoče reči za mali denar. Bil je v taborišču pri Benetkah, pri Neoplju je delal v otroškem za-

gunska organizacija in dvanajstega februarja, natanko pred desetimi leti, je Jože stopil na Avstralska tla.

V Avstraliji se je najprej lotil abiranja grozdja. To je trajalo šest mesecev, potlej se je zaposlil na

Dragica je bila do sedaj fotograf-ska vajenka. Ni še bila stara 18 let, ko je stekel poročni obred in za dovoljenje je morala prositi na sodišču. Tu pa niso delali težav. Dragica bi sicer lahko počakala še 22

Ženin je prišel iz Avstralije

jugoslovansko-italijansko mejo. Tisti časi so že daleč, vendar se Jože še sedaj spominja, kako sta s prijateljem sedla na avtobus in se odpe-ljala proti Kozini. Hodila sta okrog Kozine in pešočila proti meji. Še

vetišču in leta 1957 se je bilo treba odločiti, kam naj grene. V Jugoslavijo je bila pot zaprta, obstajala je le pot v Avstralijo in Ameriko. In Jože se je odločil za Avstralijo. Pot je plačala mednarodna be-

bencinski črpalki in tam spoznal človeka, za katerega je nadaljnjih pet let vozil tovarnjak. V teh petih letih si je Jože zaslužil toliko, da si je kupil lastni tovarnjak. Tri leta je že samostojen avtoprevoznik.

«Dela imam veliko,» nam je dejal Jože in pripomnil, da se niti poročiti nima časa. «Tako po poroki moram odleteti nazaj, kjer me čaka veliko dela. Ženo bom moral pustiti tu, da si uredi državljanstvo in vse ostalo, kar je potrebno, da bo lahko prišla v Avstralijo. Veste, nisem imel namena, da bi se poročil že letos. Prišel sem bolj zaradi svojcev, da jih vidim, da uredim očetov grob, da vidim, kaj je novega. No, pa sem srečal Dragico na nekem plesu. Večkrat sva se videla in končno dodelala za poroko. Vse kaj drugega je imeti za ženo domačinko, kot pa tujo. Je že tako,» nam je pripovedoval Jože in zatrdil, da tudi v Avstraliji ni pomanjkanje deklet. «Toda domača govorica, skromnost naših deklet, to je drugače kot pa še tako dobra Avstralka. Razen tega pa kako naj pripeljem na stara leta, ko se bom vrnil domov, s seboj tujko? In kako bi Avstralka govorila z mojimi otroci? Mislim, da sem naredil kar prav.»

Jože svojim bratom v Avstralijo, tam so kar trije, vsi trije poročeni, ni sporočil, da se bo poročil. Toda takšne novice grede hitro naokoli in še predno se je zavedel, da se bo res poročil, so že začele prihajati čestitke iz Avstralije. Cestitali so mu bratje in prijatelji, Slovenci.

«Jaz pa o Avstraliji vem bolj malo,» nam je dejala Dragica in se oklepala roke princa iz Avstralije.

Svatje so prišli od vsepovsod

dni, kolikor ji je manjkalo do polnoletnosti, toda iz Avstralije je prišel telegram, da se mora Jože nemudoma pojaviti pri delu. Zato s poroko ni bilo moč odlagati. In sto-

(Nadaljevanje na 12 strani)

Za spomin: fotografiranje pred hišo

«Srečno mi na pot hodita!»

STOLETNIKA Lojzeta z Bača

«Sem Ribničan, pa nisem iz Ribnice doma. Rojen sem na Baču, pred 100 leti, dvanaajstega aprila ob pol noči,» nam je dejal Lojze Tomšič, stoletnik, ki je stoletnico rojstva praznoval v Ribnici, obkrožen s številnimi prijatelji in znanci ter seveda sorodniki. In nekaj sorodnikov je prišlo v Ribnico tudi z Bača, kjer je Lojze pognal korenine. Toda ni dolgo ostal na Baču.

«Veste,» je pripovedoval, «oče mi je hotel preskrbeti dekle, meni pa se je zdelo, da ne bo prava zame. Pa smo šli s fanti pit, potlej sem jo stisnil čez drn in strn in Bača nisem videl leta in leta. Peš sem jo čez gozdove primahal v Ribnico, oziroma v Velike Lašče. Čeprav sem na Baču tesal, plenkače nisem imel s seboj. Pri železnici sem zabijal žeblice. Vse žeblice, ki držijo tračnice od Lašč do Kočevja sem sam zabil, ko pa je bila praga končana, sem vzel v roke spet plenkačo. Medtem sem se tudi oženil, vzel sem domačinko iz Ribnice in sekal ter kahal oglje...»

Potlej pa je Lojze nenadoma odšel. Nihče ni vedel, ne kod ne kam ga je odneslo. On pa je tri tedne hodil in se vozil ter končno prispel v Köln. V bližini se je zaposlil v nekem rudniku. Delal je celih osem let. Nazadnje mu je postalo dolgčas po ženi in otroku. Pisal jima je v Ribnico, naj prideta k njemu v Köln. In res sta prišla. Na nemškem so se jima rodili še trije otroci. Potlej pa se je Lojze tudi Nemčije naveličal. V šali je razlagal, da mu ni več po volji večno pitje piva in da si želi pravega dolenskega vina. Odpravili so se domov, v Ribnico in od tu je odšel Lojze najprej na fronto (med prvo svetovno vojno), potlej pa se je zaposlil v Kočevju kot rudar. Delal je celo vrsto let v Kočevju, pa tudi v Trbovljah.

Ko je nekal delati v rudniku, ves čas je delal kot kopač, je vzel v roke spet plenkačo in se odpravil v gozd. Podiral je drevesa, skubil lubje in bil z vsem zadovoljen. Se sedaj se spominja gozdarskih časov:

«Včasih v gozdu nismo imeli kaj jesti. S seboj sem imel nekaj polente,» pripoveduje ves v ognju, «solate pa seveda ni bilo. Jaz pa sem imel rad solato in še sedaj jo jem

vsak dan. Pa sem si narezal lapuh, prav na drobne koščke, polil sem ga z malo olja in posolil. Pa je bila solata.»

Lojze je znan daleč naokrog. Še sedaj mnogi pripovedujejo resnično anekdoto o tem, kako si je skrajšal hlače:

«Bilo je vroče in Lojze je v Ribnici tesal ostrešje neke pogorele hiše. Sklanjal se je nad tramom, tesal in tesal in potožil, da je salamensko vroče. Potlej pa se je nenadoma vzravnil, odpel hlače, jih potegnil z nog, lepo vzravnil in položil na tram. Švistnilo je po zraku, plenkača, dobro naravnana, je odsekala natančno odmerjen del hlač in Lojze si je, ne da bi se kaj dosti oziral naokrog, oblekel presekanke hlače in dejal: sedaj bo pa boljše, ko so kratke.»

V Ribnici vedo veliko tudi o izredni poštenosti stoletnega Lojza. On je kahal oglje, njegova žena pa prodajala. Lepo sta se domenila, po koliko naj ga proda, ženi pa je uspelo, da ga je dobila za eno mero nekaj več soldov. Lojze pa se je razhudil, odšel je iz gozda in vsem, ki so plačali več, kot je on zračunal, da morajo plačati, vrnil denar. Toda še sedaj se spominja, da so mu nekje v Ribnici dolžni nekaj dinarjev za ostrešje, ki ga jim je stesal, pa so mu pozabili pošteno plačati. Lojzeta spomin ni zapustil in se vsega natanko spominja. Spominja se tudi časov, ko si je bilo potrebno pomagati s kontrabantom.

V gozdovih je sekal, nekaj zaslužil in je hotel denarje še obrniti preden je prišel domov. Namesto da bi se iz gozda odpravil domov, se je podal na italijansko stran in nakupil ženske svilene dežnike. Nekajkrat mu je to povsem uspelo, enkrat pa je naredil pri povratku ovinek. Hotel je obiskati neko svojo sorodnico, zavil je s poti, ki jo je

Lojze je ponosno sedel in ogledoval številne goste, ki so mu prišli čestitati

poznal, v gozdu pa so ga pričakali financarji. Bil je ob dežnike, pa še v zapor, na Rakek, so ga vtaknili. Presedel je nekaj več kot pet mesecev. In tudi tu se je Lojze znašel. Ker so imeli zelo malo hrane, je bil vse dneve lačen. Toda na sprehajališču sredi zaporniškega dvorišča so se sprehajale kure, in stranke, ki so stanovale okrog dvorišča, so metale v dvorišče koruzo. Lojze jo je

med sprehodom pobiral, v zaporu pa žvečil. Njega ni nikoli ugnal nihče.

Lojze je poznal v življenju samo dve stvari: delo in karte. Kadar je končal z delom, potlej so prišle na vrsto karte. Snops, marjaš, ajnc, ferbl, mauš..., karte so kar letele. In še sedaj se Lojzu od časa do časa zahoče, da premetava karte. Seveda ne več tako kot včasih, za denar in dolgo vrsto ur, marveč za šalo.

Lojze je tesal in obračal plenkačo še pred petimi leti. Redno je hodil tudi na balnišče. Toda zgodila se je nesreča, podrl ga je neki motorist in Lojze je moral v bolnišnico. Tu so nad hudim zlomom noge kar obupali, a Lojze je shodil. Potlej pa je še enkrat nesrečno padel na balnišču, od tedaj se drži bolj doma in pri hoji uporablja palico. Sicer pa še vedno stopi ven prebere kar je napisano z večjimi črkami, brez očal celo, in se še vedno dobro znajde v pogovoru.

Ko je sedel za mizo ob slavnostno pogrtnjeni mizi ob praznovanju stoletnice, si je sam natačil vina in desetina in desetina ljudem stisnil roko. Vsi so mu želeli še vrsto let, zadovoljnih in zdravih. In korenina z Bača je vsem odzdraviljal in pogledoval svojo devetdesetletno ženo, ki je sedela ob njemu in vnukom naročevala to in ono.

Lojzetu niso zatgrali samo godci, vso slavnostno noč so mu prepevali pevci ubranega ribniškega zbora

»Snežniških razgledov«

in Turistično društvo

Ilirska Bistrica

s svojimi člani. Vsem svojim sodelavcem, bralcem,

delovnim kolektivom, podjetjem in občanom ilir-

skobistriške občine iskrene čestitke ob delavskem

prazniku 1. maj

**LIČAN STOJAN, »Soda-
vičar«, Ilirska Bistrica**

Vsem svojim poslovnim prijateljem in prebivalcem občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju.

**JENKO JOSIP, Tomos
servis in avtomehanik —**

Ilirska Bistrica, Prešernova 15 — Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim ljudem in prebivalcem občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

**FOTO ATELJE EMIL
MARAŽ, Ilirska Bistrica**

— Vsem svojim poslovnim prijateljem in delovnim ljudem vesele čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

**SLASTIČARNA DEMI-
RI, Ilirska Bistrica —**

Vsem prebivalcem ilirskobistriške občine vesele čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

FRANC NOVAK, urar,

Ilirska Bistrica — Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku — 1. maju!

**ANTON VIČIČ, avtome-
hanik, Ilirska Bistrica —**

Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju! S svojimi uslugami se še naprej toplo priporočam!

**OBLAK MIRANDA, žen-
ski frizerski salon, Ilirska
Bistrica — Vsem prebi-
valcem občine, delovnim
kolektivom in obiskoval-
kam salona iskrene če-
stitke ob delavskem praz-
niku 1. maju!**

**ŠAJN EMIL, elektro-in-
stalater, Ilirska Bistrica**

— Iskreno čestita vsem prebivalcem občine in delovnim kolektivom ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

**MILOSA VLJEVIĆ
DRAGO, steklarska de-
lavnica, Ilirska Bistrica**

Vsem prebivalcem občine, delovnim kolektivom in svojim poslovnim prijateljem iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

**KRANJEC ZDRAVKO,
kjučavničarstvo, Ilirska
Bistrica — Vsem delov-
nim ljudem ilirskobistri-
ške občine in svojim
poslovnim prijateljem
iskrene čestitke k delav-
skemu prazniku 1. maju!**

**DOLGAN ANICA, žen-
ski frizerski salon, Ilir-
ska Bistrica — Vsem pre-
bivalcem občine, delov-
nim ljudem in obisko-
valkam salona iskrene
čestitke ob delavskem
prazniku 1. maju!**

**PROSTOVOLJNO
GASILSKO DRUŠTVO**

Ilirska Bistrica — Vsem delovnim kolektivom in prebivalcem Ilirske Bistrice iskrene čestitke k delavskem prazniku — 1. maju!

**GOSTILNA »PRI DA-
VORJU«, ILIRSKA BI-
STRICA — Vsem po-
slovnim prijateljem, pre-
bivalcem Ilirske Bistrice
in obiskovalcem gostilne
iskrene čestitke k delav-
skemu prazniku 1. maju!**

**IVAN KAJIČ, izdelova-
nje predmetov iz plastič-
ne mase, Ilirska Bistrica**

— Čestita vsem delovnim kolektivom, svojim poslovnim prijateljem in prebivalcem občine k 1. maju — mednarodnemu prazniku dela!

**PERKAN FRANC, GO-
STILNA, ILIRSKA BI-
STRICA — Vsem prebi-
valcem občine, delovnim
kolektivom, poslovnim
prijateljem in svojim go-
stom iskrene čestitke ob
delavskem prazniku —
1. maju!**

**GRK MIRO, gumifakt,
Ilirska Bistrica — Vsem
poslovnim prijateljem in
prebivalcem občine česti-
ta ob delavskem prazni-
ku 1. maju!**

**DERENČIN IZIDOR,
ključavničarstvo, Ilirska
Bistrica. Vsem poslovnim
prijateljem, delovnim ko-
lektivom in prebivalcem
ilirskobistriške občine
iskrene čestitke ob delav-
skem prazniku 1. maju!**

**AVTOBUSNO
TURISTIČNO
PODJETJE
»SLAVNIK« KOPER —
prometni urad Ilirska Bi-
strica. — Vsem delovnim
ljudem in prebivalcem
ilirskobistriške občine ter
našim potnikom iskrene
čestitke ob delavskem
prazniku, 1. maju!**

**RADMENIČ,
AVTOPRALNICA,
Vilharjeva 2, Ilirska Bi-
strica — Vsem prebival-
cem Il. Bistrice iskrene
čestitke ob delavskem
prazniku 1. maju. S svo-
jimi uslugami v novo
grajeni avtopralnici se še
naprej toplo priporočam!**

**LESNO INDUSTRIJSKO
PODJETJE »TOPOL« —**

Ilirska Bistrica — Vsem odjemalcem, delovnim kolektivom in prebivalcem občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku — 1. maju!

Kolektiv gostinskega podjetja »Soča«

s svojimi obrati: Triglav, Kavarna Turist, Hotel Zmaga in restavracija »Soča« ter Koldvorska restavracija, čestita vsem prebivalcem občine in svojim gostom k delavskemu prazniku — 1. maju!

Obrtno podjetje OBRTNIK

ILIRSKA BISTRICA

Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem ilirskobistriške občine naše iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

DELOVNI KOLEKTIV LESNE INDUSTRIJE

JAVOR B A Č

Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem ilirskobistriške občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku — 1. maju.

GROSISTIČNO-DETAJLISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE

PRESKRBA Sežana

Z vsemi poslovalnicami na območju občin Ilirska Bistrica, Reka in Sežana iskreno čestita k 1. maju, mednarodnemu prazniku dela.

KOLEKTIV

Gozdnega gospodarstva Postojna

Z OBRATI V ILIRSKI BISTRICI,
POSTOJNI IN CERKNICI

Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem na področju Postojne, Cerknice, Ilirske Bistrice iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

Občinski sindikalni svet Ilirska Bistrica
S SVOJIMI SINDIKALNIMI PODRUŽNICAMI

Iskrene čestitke vsem delovnim ljudem ilirskobistriške občine z željo, da bi dosegli še večje delovne uspehe.

TRGOVSKO PODJETJE

»Nanos«

POSTOJNA — POSLOVALNICA BAČ

Iskrene čestitke vsem svojim odjemalcem, delovnim kolektivom in prebivalcem ilirskobistriške občine k delavskemu prazniku — 1. maju!

GOSTILNA

Urbančič Andrej ILIRSKA BISTRICA

Iskreno čestita vsem delovnim ljudem ilirskobistriške občine, svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in obiskovalcem gostilne k delavskemu prazniku 1. maju!

Škrlj Vida

GUBČEVA 26, ILIRSKA BISTRICA

Vabi na otvoritev novega bifeja in obenem čestita vsem delovnim ljudem ilirskobistriške občine k delavskemu prazniku — 1. maju!

KOLEKTIV KZ

»4. JUNIJ«

ILIRSKA BISTRICA

Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom, kooperantom in vsem občanom ilirskobistriške občine iskrene čestitke ob delavskem prazniku — 1. maju!

ZIGON ALBIN,

RTV SERVIS, Ilirska Bistrica — Iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

STANISLAV TREBEC,

avtoprevoznik, Ilirska Bistrica — Iskreno čestita prebivalcem občine in poslovnim prijateljem ob delavskem prazniku — 1. maju!

PUŽ STANKO, ključavničarstvo, Ilirska Bistrica

— Iskrene čestitke vsem poslovnim prijateljem in prebivalcem občine ob delavskem prazniku — 1. maju!

ANTON UDOVČ, sodavičarstvo, Jelšane — Iskreno čestita vsem delovnim ljudem ilirskobistriške občine ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

VETERINARSKA
POSTAJA, Ilirska Bistrica

— Iskreno čestita vsem delovnim kolektivom in prebivalcem občine k prazniku dela — 1. maju!

KINO PODJETJE SVOBODA, Ilirska Bistrica —

Vsem prebivalcem občine, delovnim kolektivom in obiskovalcem kina iskrene čestitke ob delavskem prazniku 1. maju!

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»PRIMORJE«

AJDOVŠČINA — S SVOJIMI OBRATI

Ajdovščina, Anhovo, Gorica, Ilirska Bistrica, Koper, Ljubljana, Domžale, Jesenice, Postojna, Vipava in Miren pri Gorici — izvaja vsa gradbena dela visoke in nizke gradnje kvalitetno in po konkurenčnih cenah. Delovni kolektiv iskreno čestita vsem gospodarskim organizacijam in delovnim ljudem ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»GRADNJE«

POSTOJNA — S SVOJIMI OBRATI

Cestita delovnim ljudem in gospodarskim organizacijam ob prazniku dela — 1. maju!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

LESONIT

ILIRSKA BISTRICA

Vsem našim odjemalcem in potrošnikom naših proizvodov, delovnim kolektivom in prebivalcem občine iskreno čestitamo ob delavskem prazniku — 1. maju in jim želimo mnogo delovnih uspehov!

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKO-GROSISTIČNEGA PODJETJA

Ilirija

ILIRSKA BISTRICA

Vsem svojim odjemalcem, prebivalcem občine in delovnim kolektivom iskrene čestitke ob delavskem prazniku — 1. maju!

Elektro Gorica

ENOTA SEŽANA, RAJON ILIRSKA BISTRICA

Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem občine iskrene čestitke ob mednarodnem prazniku dela — 1. maju!

FRANJO KORENE GOSTILNA

PRI ACOTU

PODGRAD

Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom, svojim gostom in prebivalcem ilirskobistriške občine iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

MAJKUS SILVO

IZDELOVANJE PREDMETOV IZ PLASTIČNIH MAS

JELŠANE

Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem ilirskobistriške občine iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

KOLEKTIV INDUSTRIJE PLASTIČNIH MAS

PLAMA

Podgrad

Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem občine iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

DELOVNI KOLEKTIV AVTOPREVOZNIŠKEGA PODJETJA

Transport

ILIRSKA BISTRICA

Vsem svojim poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in prebivalcem ilirskobistriške občine naše iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne organskih kislin

ILIRSKA BISTRICA

Vsem svojim poslovnim prijateljem, odjemalcem in potrošnikom naših proizvodov ter vsem prebivalcem ilirskobistriške občine naše iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela!

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

SOČA KOPER

Se priporoča za obisk v svoji trgovski poslovalnici v Ilirski Bistrici, kjer bodo naši potrošniki veliko in lepo izbiro industrijskega blaga — vsem prebivalcem občine, delovnim kolektivom in svojim poslovnim prijateljem iskreno čestita ob delavskem prazniku — 1. maju!

TIGAR ŠČETKARSTVO
STRMEČKI DJURO,

JELŠANE — Vsem poslovnim prijateljem, delovnim kolektivom in

prebivalcem občine iskrene čestitke ob 1. maju — mednarodnem prazniku dela! S svojimi izdelki se še naprej toplo priporoča!

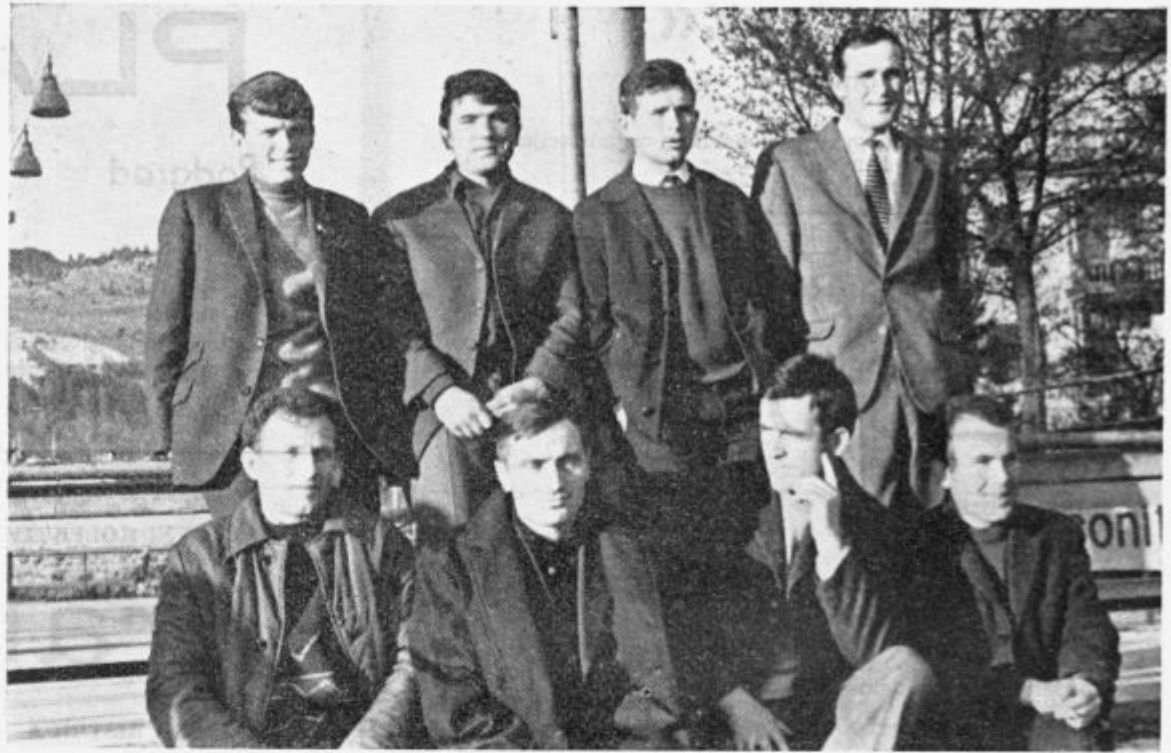
Igrišče je kamnito

V zadnjih mesecih lanskega leta so se v Ilirski Bistrici odločili, da bodo osnovali nogometni klub. Na ustanovnem občnem zboru so si naredili ime Ilirija, dobili od istoimenskega podjetja 500.000 S din za začetek in pričeli brcati okroglo usnje. Igrišče so usposobili sami, sedaj se pojavajo po njem dvakrat tedensko.

Zaenkrat imamo dovolj denarja, pravijo nogometaši in v isti sapi negodujejo zaradi igrišča. Pravijo, da je preveč kamnito. Sedaj jim bodo navozili nekaj zemlje, vendar s tem, tako menijo, problem še ne bo rešen. Seveda pa angleške travice ne bo šel posejati nihče, saj so šele na začetku nogometnega uveljavljanja.

Nogometaši so opremljeni dobro, redno jih trenira kakih dvajset, nadeli pa so si zelene drese.

»Presenečeni smo nad velikim zanimanjem Bistričanov. Že na prvo tekmo je prišlo veliko več gledalcev

kot v drugih mestih, kjer igrajo domača nogometna moštva približno enako močna kot mi,« so pripovedovali in zatrjevali, da se bodo kaj hitro uveljavili in da so že sedaj,

ko imajo za seboj le nekaj treningov in vaj v telovadnici in nekaj treningov na igrišču, kar močna ekipa. Zanašajo se tudi na to, da redno trenirajo, v drugih klubih, ki so jim

enkovredni, pa igralci pridejo le na tekme. Prav z rednim treniranjem bi se radi hitro dvignili in že v začetku tekmovanja zasedli ugodno mesto.

Rokometaši so tretji

Rokometa pred nekaj leti v Ilirski Bistrici ni poznal nihče. Potlej so ustanovili rokometni klub Topol, ki

Ženin je prišel iz Avstralije

(Nad. s 7. stran)

pila sta pred matičarja v Ilirski Bistrici. Zanj ta ni bila prva poroka, katere posledica je bila, da je žena zapustila rodno grudo. Bila pa je to zadnja poroka matičarja, ki je poročal zadnja leta. Potlej mu je prenehala funkcija odbornika in s tem tudi predstavnika, ki sme poročati. Jože in Dragica sta sklenila roki in si nataknila prstana, odbornik, ki ju je poročil pa je zadnjikrat sklenil zakonsko zvezo.

Civilni poroki je sledila še cerkevna. Podgrajski župnik Milan tudi ni prvokrat poročil para, ki je potlej zapustil domačo zemljo.

»To je že četrta poroka v moji fari, pri kateri je bil ženin povratnik iz Avstralije, Kanade ali Amerike,« nam je povedal gospod Milan, ki je župnik, da je kaj. Zeninu in nevesti je položil na srce predvsem slovenstvo in pripadnost k slovenskemu narodu. Poudarjal je, da morata otroka naučiti slovenske govornice in jih vzgojiti v zavedne Slovence, pa čeprav bodo rojeni na tujem. »Srečno mi na pot hodita,« jima je dejal in temu se pridružuje tudi uredništvo Snežniških razgledov in z njim prav gotovo vsi bralci našega lista. Naj jima bo srečna pot v svet, v daljno deželo in njeni otroci naj bodo ponosni, da je njihova domovina Slovenija, pa čeprav tisti del, ki nikdar ni toliko dajal, da bi se splačalo dvakrat reči hvala. Pa naj bo vsaj dvakrat srečno. Srečno! Srečno!

ga vodi 25 letni ključavničar, Lucijan Koren. Takole pravi o svojem klubu:

»Na tretjem mestu smo, malo nas je, vsega skupaj nas je le devet oziroma enajst, če prištejemo še oba vratarja. To je sicer dovolj za eno ekipo, toda izbire ni. Pohvalno pa je to, da je več mladih. Ti še ne naspajo z nami, toda na tekme hodijo kot gledalci in tudi na igrišču

LUCIJAN KOREN

pridno trenirajo. Močne so tudi pionirske rokometne vrste. Pionirji igrajo predtekme in se uveljavljajo.»

Rokometni klub je imel težave s sodniki, menda na splošno rokometnih sodnikov ni kaj prida veliko, nekateri sodijo po starem, pravila pa

so se spremenila. Bistričani so se pritožili, ker je tekme z Ajdovščino na primer sodil kar rokometni trener iz Ajdovščine. Jasno, da so vsa srečanja ob takem sojenju nerealen prikaz moči posameznih ekip. No, kažem, da so s posredovanjem uspeli in da bo letos sodil tekme sodnik, v katerega imajo popolno zaupanje.

»Vseeno se pozna, da nas je malo,« pravi Lucijan, ko smo ga vprašali, koliko fantov hodi na treninge. Izkazalo se je, da je zelo rednih bolj malo, da pa se proti njim ne da ukrepati, ker nimajo dovolj rezervnih igralcev in tako fantje na tekmah igrajo, pa če med tednom trenirajo ali ne. »Rad bi tudi,« je nadaljeval Lucijan, »da bi se nekdo našel, ki bi skrbel za klub, da meni ne bi bilo treba skrbeti za treninge in za denar, pa za prevoze in vse ostalo, kar je treba skrbeti. Rad bi, da bi ležal na mojih ramenih le trening. Tako je tudi v drugih klubih. Vendar za sedaj ni nobene možnosti, da bi kdo hotel skrbeti za nas. Kar se teh stvari tiče, seveda. Kar pa se tiče igrišča in opreme, nimamo kaj reči. Igrišče je tako, da je malo takih in smo ponosni nanj.«

Glasilo SNEŽNIŠKI RAZGLEDI izhajajo občasno. Izdaja Turistično društvo Ilirska Bistrica. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Jože Keuc, člani uredništva: Bogdan Sajovic, Drago Kraji, Franc Murnih in J. Vetrovec. Tisk »Kočevski tisk« Kočevje. Cena posamezni številki 1,5 N din. Letna naročnina 18 N din, za inozemstvo 3 dolarje. Tekoči račun za naročnike v domovini pri SDK v Ilirski Bistrici številka 3221-678-59, za inozemstvo devizni tekoči račun pri KB Koper številka 514-620-3204...-89. Na poštoznici je obvezno napisati: Naročnina za Snežniške razglede, Ilirska Bistrica. Rokopisov in slik ne vračamo.

Velika Bukovica in njen kilometer

Pri Kosezah sem zavil proti Veliki Bukovici. Kdo jo ne pozna! Ob cesti je šla žena, obložena s polnimi mrežama. Ustavil sem in jo povabil v avto.

»Greste v Veliko Bukovico?« je vprašala.

»Prav tja,« sem odgovoril.

Preden je ozka vijugasta pot zavila v breg proti vasi, sem zagledal raven usek v hribu.

»To je pa naša nova cesta, ki je zaspala,« je povedala žena. »Pravijo da ni denarja, zato ne delajo več. Bolj ravna bo, da bo prišel avtobus gori v vas. Otroci hodijo uro daleč v šolo — v Bistrico.«

Velika Bukovica je velika vas. 46 hiš ima. Pri vsaki ima družina vsaj po 5 do 6 članov. Ljudje so zbrali nekaj denarja za cesto, zagrabili za lopate, toda občina noče nič slišati. Cesta stoji in čaka boljših časov. Vse je pripravljeno, pol je že narejenega, pa stoji.

Ob skodelici kave steče pogovor. Svoje imajo v Argentini. Poslali so magnetofonski trak. Triletna deklica po traku v lepem domačem jeziku pozdravlja nono.

»Tako lepo govori slovenski...« se razvema babica. »Polno ljudi iz naše vasi je v Ameriki, v Argentini, v Avstraliji... 50. leta jih je šlo 45 ali 46 tja čez. Iz naše hiše so trije v Ameriki. Poleti bodo prišli na obisk.«

Vas nima ne trgovine, ne gostilne. Do Kosez in Bistrice je daleč. Cesta. Ko bo ravna, bo prišel avtobus. Tistikrat bo laže. »Toda kdaj?« se sprašujejo vaščani v Veliki Bukovici.